

HEMMESJÖBYGDEN

Filmförevisning

Bygdefilmen från 1952-54 visas

Onsdagen den 29 november kl. 19 i församlingshemmet i Billa.

Filmen spelades in av Einar Nihl i dåvarande Östra Torsås kommun, som omfattade Östra Torsås (Ingelstad), Tegnaby och Hemmesjö socknar. Filmen är ett viktigt dokument från mitten av förra seklet som speglar lantbruk, industri, handel, hantverk, traditioner och mycket annat.

Filmen varar ca 1½ timma och det blir en paus för kaffe.

Alla välkomna!

- **Öppet hus.** Söndagen den 7 januari 2007 kl. 10-15 är det öppet hus i hembygdsstugan på Masugnsvägen 12 i Åryd. Vi bjuder på kaffe, glögg mm.

- **Fotokväll.** Torsdagen den 18 januari kl. 19 i hembygdsstugan på Masugnsvägen 12 i Åryd. Vi studerar fotografier ur föreningens arkiv och noterar vem som är med på bilderna, när och var bilden är tagen, i vilket sammanhang mm. Detta är viktiga uppgifter för att fotoarkivet skall kunna användas i framtiden.

- Övrigt **Program för 2007** finns i nästa nummer av Hemmesjöbygden som utkommer i feb/mars 2007. Lämna gärna förslag till redaktören på programpunkter och på vad du vill att föreningen skall arbeta med under 2007.

Redaktör för Hemmesjöbygden: Claes Lissing, 0470-77 43 15

Jämna år

I år är det 2006. Vi tar tillfället i akt att gå bakåt i tiden för att se om några händelser ”jubilerar” i år. För 150 år sedan, **1856**, avled Johan Lorentz Aschan, bergsrådet på Lessebo, även ägare till järnbruket i Åryd och stora egendomar i och kring Hemmesjö socken. Han bodde aldrig själv i Åryd men det var hans äldsta dotter Carin som tillsammans med sin make Claes Cederström flyttade in i den nyuppförda herrgården i Åryd kring 1830.

För precis 100 år sedan, **1906**, blev den s.k. Attsjöbanan klar att transportera timmer från Attsjö till Årydsjön för vidare flottning över sjön till sågen i Åryd. Mer om järnvägen finns att läsa på annan plats i bladet.

Det är nu 50 år sedan A. Edwin Ohlsson avled. Han köpte år **1903** hela Årydskomplexet av Lessebo AB och drev under ett halvsekel den träindustri i Åryd som skapade välstånd över hela bygden.

På initiativ av Bengt Hjelmqvist, nyinflyttad i början av 1970-talet, bildades **1976** Hemmesjö hembygdsförening. **30**-årsminnet har inte firats på något särskilt sätt men det finns all anledning för föreningen och dess medlemmar att känna stolthet och glädje för allt som utträttats under åren som gått. Inte minst för det som vi hunnit med under 2006. Jämfört med planerna för 2006, som fanns införda i förra numret av Hemmesjöbygden, är det bara på två punkter vi inte nått målet fullständigt. Det ena gäller arbetet med fotoarkivet och där har vi en första träff i januari 2007. Det andra gäller brobygget till Ugnsolmen. Ännu finns det ingen bro men nu finns det färdigsågat virke så att bygget kan starta till våren. Genom värdefullt samarbete med Sune Carlssons Åkeri, Skogssällskapet och Torsten Jonassons såg finns nu lärkträ uppsågat i lämpliga dimensioner och grundarbetet med stenpiren är avklarat. Konstruktionsritningarna är klara och arbetsmetoderna får provas ut i vår. Stort tack till alla som bidragit till projektet så här långt!

Gökotta vid Sjöamillan

Pingstafton, den 3 juni 2006, skulle det bli gökotta vid Sjöamillan i norra delen av Risinge. Morgonen var mulen med duggregn, ett föga lockande väder om man skall på picknick. Därför var det en liten tapper men engagerad skara som samlades vid 7-tiden.

Var ligger och vad är Sjöamillan? Jo, Sjöamillan var en gång ett torp som låg mellan två sjöar, Skirsjön och Lilla Hackesjön. För att komma dit tar man vägen från Risinge mot Gummatorp och svänger västerut där skylten pekar mot Vik. Väl framme vid Vik tar man till höger, rundar gården, och kommer efter några utförsbackar ner så att man skymtar Skirsjön. Här låg torpet Sjöamillan. Uppodlat och bebyggt på sent 1840-tal i samband med att laga skifte genomfördes i Risinge. Närliggande torpet Vik fanns då redan sedan cirka 20 år tillbaka. Sjöamillan tillhörde Risinge Mellangård och var bebott en bra bit in på 1900-talet. I husförhörslängden för 1914-23 noteras att torparen heter Frans Lorens Johansson Ekelin. Idag finns bara några få lämningar kvar av Sjöamillan. Först möter man en välbevarad jordkällare med ett vackert valv över ingången. Här låg troligen också själva boningshuset.

Något längre fram finns en kallmurad brunn, nu med träöverbyggnad. Ännu något längre fram finns grunden till en ladugård, fem gånger sex meter stor. Grunden är gjord av mycket välhuggen sten och är förmodligen inte den ursprungliga. På båda sidor av den nuvarande vägen kan man ana odlingsmark. Framför allt mot sjön finns flera stora odlingsrösen och stora flyttblock. Den odlingsbara marken kan dock inte ha varit stor.

Allt detta fick deltagarna i årets gökotta lära sig innan det var dags att ta sig ut på udden där en grillplats med betagande utsikt är anlagd. Marken kring Sjöamillan ägs numera av Sune Carlssons Åkeri, som också ordnat den fina grillplatsen. Med brinnande brasa, korv och pinnbröd fullbordades gökottan innan det var dags att ta sig hem och läsa morgontidningen.

Men göken då? Den höll sig tyst hela tiden för att inte störa. Men på vägen hem, bara en kilometer bort hördes den tydligt. I väster!

Har du fler uppgifter om Sjöamillan? Hör av dig till redaktören.

Östra Torsås sockenfilm 1952-54.

Filmen som visas nu på höstmötet innehåller material från Östra Torsås, Tegnaby och Hemmesjö socknar. Tyvärr är det många av våra medlemmar som av olika anledningar inte har möjlighet att se filmen. Om det är någon som vill låna ett exemplar av filmen och titta på hemma så finns den i både DVD- och VHS-format. Hör av er till redaktören.

Sista resan?

Den 28 juni 2006 flyttades Risinge begravningsvagn från sin förvaringsplats i Risinge Södergård till stallet vid herrgården i Åryd. Där står den nu tillsammans med en kolryss och en del äldre jordbruksredskap.

Före bilismens tid var det vanligaste att de gamla vårdades och så småningom dog i hemmet. På ett värdigt sätt skulle den döde föras till kyrkan för begravningen. Detta var ofta en angelägenhet för byn.

Det var S.J. Pettersson i Risinge Mellangård som 1915 skänkte vagnen till Risinge byalag. Enligt gåvobrevet fick vagnen användas

inom Risinge och Södra Åreda rote mot en avgift på en krona, dock för torpare 50 öre. Avgiften, som erlades till byns ålderman, skulle användas till vagnens underhåll. Vagnen skulle förvaras i en bod mitt i byn. Man bestämde också att om utomstående personer ville låna vagnen kostade det 5 kr.

Vid extra möte i juni 1915 upplät Johan Walfrid Pettersson i Kåragården plats för uppförande av en bod. I november rapporterades till bymännens möte att boden var uppförd till en kostnad av 115 kr och 31 öre.

Från 1929 finns en särskild bok för "Likvagnskassan i Risinge by". I boken finns noterat vilka personer som gjort sin sista resa i vagnen.

Den sista bokförda körningen i Risinge bys likvagnskassa är från 1952. Bymännen beslutade 1966 att begravningsvagnen och brandsprutan skulle inhysas hos Verner Malmqvist i Risinge Södergård mot en ersättning på 20 kr om året.

Vagnen drogs alltid av parhästar. Seldonen är bevarade i gott skick. Medar finns också för montering. Vagnen är efter alla år i gott skick om man bortser från målning, läder- och tygdetaljer. Eftersom det finns en välrenoverad begravningsvagn (från Tegnaby) vid Hemmesjö kyrka har hembygdsföreningens styrelse beslutat att tills vidare inte renovera vagnen från Risinge utan förvara den på ett bra sätt.

Mer om likvagnen i Risinge finns att läsa i Hemmesjöbygden 1991:2.

Tegnaby 55 år

Vår grannförening, Tegnaby hembygdsförening, har fyllt 55 år. Vi minns fortfarande det festliga veckolånga firandet när föreningen fyllde 50 och årets firande, om än något kortare, stod inte långt efter. Högtidsdagen, den 7 oktober, inleddes med tre föreläsningar i Tegnérstugan. Olle Larsson, lärare vid Växjö universitet, talade om "Tegnér och Småland". Esaias Tegnér hade som bekant starka band med Tegnaby. Därefter berättade Per-Olof Andersson, Kronobergsarkivet, om arbetet med en bok om Tegnaby socken som en studiecirkel i Tegnaby hembygdsförening nu arbetar med. Göran Furuland, ordf. i Sveriges hembygdsförbund, och Lars Olsson från Bygdegårdarnas riksförbund samtalande med publiken om hembygdsrörelsens framtid. På kvällen fortsatte festligheterna med middag och underhållning i Tegnaby bygdegård. Hemmesjö hembygdsförening gratulerar på det hjärtligaste sin livaktiga grannförening och dess ordförande Lars-Olof Friberg!!

Trådslöjd

Luffarslöjd, trådtjack är andra namn på denna speciella form av slöjd där man formar metalltråd till nytto- eller prydnadsföremål. Är du intresserad av att delta i en kurs.

Om vi blir tillräckligt många försöker vi ordna en studiecirkel i vår. Gör en intresseanmälan redan nu till Ingalill Olsson, tel. 0470 – 774369.

Stipendium

Hemmesjö hembygdsförening vill genom ett stipendium uppmärksamma de som skriver, berättar och forskar om Hemmesjö sockens historia och utveckling. Det kan t.ex. gälla den som samlar kunskap om sin gård eller sitt hus, om traktens natur, om företagande, om föreningsliv, om seder och bruk. Det kan vara en skolklass som gör ett arbete tillsammans med föräldrar eller mor- och farföräldrar eller en studiecirkel som dokumenterar något. Och kom ihåg: Det behöver inte vara förhållanden långt tillbaka i tiden som avses. Även det som hände för 15-20 år sedan är historia nu. Man behöver inte heller kunna skriva och formulera sig. Det räcker med att man berättar för någon som skriver ner eller spelar in på band. Det är inte formen som är det viktiga utan innehållet. Så här är det tänkt att fungera:

Hemmesjö hembygdsförenings

Stipendium till minne av Evert Linder, Hedaholm, Södra Åreda

För att uppmuntra och stimulera till forskning om Hemmesjö sockens historia och utveckling vill Hemmesjö hembygdsförening dela ut ett årligt stipendium i form av kontanta medel. Den årliga stipendiesumman är 2000 kronor. Stipendium kan sökas av enskilda personer eller av en grupp. Förslag på stipendiat kan också lämnas till Hemmesjö hembygdsförening. Stipendium kan sökas när som helst under året.

Forskningsarbetet skall tillföra ny kunskap om Hemmesjö sockens historia och utveckling eller presentera befintlig kunskap på ett nyskapande sätt. Resultatet skall när det är färdigt ställas till förfogande för publicering i någon av Hemmesjö hembygdsförenings publikationer. Ett exemplar för arkivering skall också lämnas över till Hemmesjö hembygdsförening.

Hemmesjö hembygdsförenings styrelse beslutar om utdelningen av stipendiet. Om så är lämpligt kan stipendiesumman delas upp i två stipendier. Finns ingen lämplig kandidat delas inget stipendium ut.

Utdelning av stipendiet och överlämnandet av diplom skall ske under högtidliga former i samband med årsmöte eller annat publikt arrangemang.

Stipendiet har gjorts möjligt genom Evert Linders välvilliga donation till Hemmesjö hembygdsförening.

Ett lyft för rostugnen

Åry järnbruk, verksamt från 1640-talet till 1870-talet, har haft en avgörande betydelse för välståndet i Hemmesjö och närliggande socknar. Även om de stora pengarna hamnade hos bruksägarna gav bruket inkomster och försörjning åt många. Kolning, malmupptagning och transporter var några av de arbetsuppgifter som erbjöds. Det känns därför angeläget för Hemmesjö hembygdsförening att vårda minnet av bruket genom att arbeta för att de byggnader som finns kvar bevaras, att forskning kring järnbruket fortsätter och att resultaten visas i utställningar eller publiceras i böcker eller här i Hemmesjöbygden. Det är därför mycket glädjande att konstatera att rostugnen vid Åry järnbruk har blivit restaurerad under hösten 2006 och därmed kan stå kvar som ett utropstecken i många år framöver.

Under ett tiotal år har hembygdsföreningen försökt få pengar för att göra något åt rostugnen. Ett par akuta insatser har gjorts under tiden bara för att inte ugnen skulle rasa och för att förhindra nedfallande tegelsten. Ingen har heller kunna undgå att se hur björkar slagit rot i den trasiga tegelytan på 10 meters höjd. Tack vare hembygdsföreningens numera goda ekonomi och ett anslag från länsstyrelsens kulturmiljöenhet blev det nu i höst verklighet av restaureringsplanerna. Ottossons Bygg AB har svarat för arbetet som startade i september. Till grund för restaureringen ligger det förslag som utarbetats av en av landets främsta experter på gamla järnbruk. Skadat tegel har bytts ut, fogarna har fyllts i och nya spännband av järn har fästs runt ugnspipan där de saknats. Alla detaljer av järn, både in- och utvändigt har slipats och rostskyddsbehandlats och överst på krönet ligger nu en blyplåt som skydd mot att vattnet tränger in i fogarna.

Tack vare en extremt mild och torr höst har förutsättningarna för arbetet varit de bästa. Dock, dagen för invigningen, den 1 november var det snö och hård blåst. De inbjudna gästerna fick efter en hastig titt på resultatet av restaureringen förflytta sig till hembygdsstugan där kaffe och kakor serverades liksom en information om vad en rostugn är för något och hur den en gång i tiden fungerade. Lennart Ottosson från Ottossons Bygg har hållit i projektet. Byggkonsult var Evert Carlsson, Ingelstad och Kenneth Lundkvist har varit arbetsledare för bl.a. Nicklas Roberg och Per Lodh. Länsstyrelsens representanter har varit Heidi Vassi och Andreas Lindblad. Hemmesjö hembygdsförening tackar alla som deltagit i restaureringsarbetet!

Specialarbete

Både på grundskolans högstadium och på gymnasiet skall eleverna göra specialarbete, det vill säga på egen hand ta reda på fakta och skriva om något ämne. Varför inte inspirera ungdomar att göra ett specialarbete om hembygden? Flera har redan gjort det men det finns mycket kvar att göra inom de flesta ämnesområden. Natur, jordbruk, industri, gårdshistoria, lokalhistoria, teknik är bara några förslag. Se också möjligheten till stipendium som beskrivs i detta blad.

Böcker om hembygden

Sedan flera år tillbaka har föreningen av Allan Josefsson, numera Norrköping men bördig från Duvetorp och Billa, fått ta emot intressanta bokverk. Efter gedigen släkt- och hembygdsforskning har Allan skrivit och bundit in i vackra bokband med den egna släktens historia och mycket om bygdens historia. Många intresserade har redan lånat och läst böckerna. Om du är intresserad så hör av dig till Hemmesjöbygdens redaktör. Efter ytterligare en förnämlig bokgåva vid årets hembygdsdag, för vilken föreningen tackar så hjärtligt, består nu samlingen av:

- En berättelse om Duvetorps by i Hemmesjö socken.
- Historik och en berättelse om hembygden.
- Hemmesjöbygden 1977-1999. Inbunden volym.
- Födda i socknarna Hemmesjö och Tegnaby under åren 1898-1920.
- Hemmesjö socken. Vigda-boken under 1700- och 1800-talen.
- Hemmesjö sockenprotokoll åren 1750-1800.
- Släktbok om släkten Josefsson från Billa i Hemmesjö socken.
- Soldathistoria och soldaterna uti Hemmesjö socken åren 1682-1905.

Vildsvin

Vildsvinens härjningar är synliga i större delen av Hemmesjö socken. Det tycks dock ha varit en gräns vid väg 25 där viltstängsel hejdat djurens framfart norröver. Men nu är gränsen passerad. Flera observationer har gjorts vid Karlsberg och Källedal i Risinge strax norr om väg 25. Under 25:an går en kreaturstunnel och det är inte otroligt att vildsvinen använt sig av detta trafiksäkra sätt att korsa vägen.

Ny orgel i Hemmesjö kyrka

Lördagen den 14 oktober invigdes den nya digitala orgeln i Hemmesjö kyrkas Mariakapell. Tidigare har organisten använt piano men nu finns en liten nätt orgel med mäktiga toner.

Med Johan Helmich Romans Drottningholmsmusik inledde domkyrkoorganist Thomas Nicklasson orgelprogrammet, som gav prov på orgelns förmåga. Han avslutade med en egen komposition, ”Festmarsch till Anna och Stefan”. Församlingens egen organist Cecilia Wiberg ackompanjerade den avslutande psalmsången. Församlingsprästen Ildiko Holm förklarade den nya orgeln invigd och talade om musikens, ordens och tystnadens evangelium.

Thomas Nicklasson berättade att ljudet i den digitala orgeln består av ljud inspelade från en verklig orgel som sedan presenteras i elektroniskt format. Således finns inga orgelpipor i den nya orgeln utan bara förstärkare och högtalare. Men inget kan ersätta en riktig orgel med ljudande pipor menade han och uppmanade till att använda den ”riktiga” orgeln också. Efter högtiden spelade han på den ”riktiga” orgeln i storkyrkan och visst lät det mäktigare, kanske beroende också på det större kyrkorummet. Högtiden avslutades med mingel, dryck och macka.

Den digitala orgeln är av märket Allen och är byggd i USA. Det finns två manualer samt fotpedaler. Orgeln kostar strax under 100 000 kronor.

När Attsjös skogar spreds över världen

Som framgår ovan är det i år 100 år sedan järnvägen från Attsjö till Furuby byggdes. Från 1906 och 30 år framåt spreds Attsjös skogar över hela världen. Förädlingen av träråvaran vid sågen i Åryd resulterade i lådämnen som i stora kvantiteter skeppades ut från Sverige via Karlshamn och Göteborg till flera kontinenter.

Vid studier på Teknikum i Växjö gjorde Angelica Frisk ett specialarbete 1998 om Attsjö järnväg, ur vilket nedanstående material är hämtat. Eftersom detta är ett omfattande arbete delas det upp så att första delen kommer i detta nummer av Hemmesjöbygden. Fortsättningen följer i nästa nummer.

År 1903 såldes Åryds bruk av Lessebo AB till Tingstads Trävaruaktiebolag i Göteborg. Den nye ägaren anlade ett stort, modernt ramsågverk i Åryd. Stora mängder sågat och förädlat virke gick på export.

För att lösa transportfrågan från Attsjöskogarna beslöt man att bygga en smalspårig järnväg för timmertransporterna. Banan blev färdig 1906 och togs i bruk året därpå. Spårvidden var 600 mm p.g.a. låga anläggningskostnader och små kurvradier. Anläggningskostnaden stannade vid drygt 50 000 kr. Ångloket tillverkades 1906 av Orenstein & Koppel i Berlin. Det levererades till Lysteryds vägskäl och kom senare att dra de 40 vagnarna. Banan var ungefär 1 mil lång, sträckte sig från Attsjö och ner till Kårestadsån där timret flottades över till Åryd.

På 1930-talet lades järnvägen ner p.g.a. rådande lågkonjunktur och konkurrens från de ökande lastbilstransporterna. Banan revs upp och loket gick till Gotthard Nilsson som skrot, men såldes därifrån vidare till Bramstorps och Duvetorps torvmosse, där det var i bruk till ca 1950. Loket kom sedan tillbaka till Gotthards och skrotades troligen där. Vagnarna har ett okänt öde med undantag av några som gick till smalspåret i Åryd. (Smalspåret i Åryd gick från sågen, förbi träullsfabriken vid masugnen fram till trädgårdsmästeriet vid herrgården. Rester av spåret finns fortfarande synliga i trädgården nedanför Masugnsvägen 4. Red. anm.) Lokstallet, smedjan och vagnsladan revs och idag finns bara en minnessten bevarad och en liten gubbe, som satt över lokstallporten.

1885 byggdes i Attsjö stora skogar, som tillhörde Åryd, en ångsåg som drevs av en lokomobil på 14 hk. Det sågade virket såldes huvudsakligen till utlandet och forslades därför till de olika sjöstäderna med hjälp av oxspann, där oxarna hade särskilda sockor på sig för att inte nöta ner klövarna. I början av 1900-talet upphörde detta sågverk och maskinen fraktades bort. Den såldes till att dra någon pumpstation. Timret fraktades även ner till gamla sågen i Åryd med oxspann. Attsjöskogarna hade väldiga träd och det berättades att man tillverkade master i fyrtiometerslängder, som fraktades ner till Malmö och Karlshamn. Anledningen till att järnvägen överhuvudtaget byggdes var för att Åryd bruk år 1903 såldes för 1 150 000 kr av Lessebo AB till Tingstads Trävaruaktiebolag i Göteborg. De behövde timmer till den nyuppförda stora ramsågen i Åryd och i Attsjö fanns gott om bra timmer.

Banan från Attsjö gick via Lilla Hult, Södragården, Torslund, Lilla Holma, Lillagårdshagen, Södrekvarn, Nykvarn och ner till "Dammen" vid Kårestadsån. Den största lastplatsen var vid lokstallet. Sedan fanns det lastplatser på båda sidor om järnvägen vid Skönstorp och vid Lilla Hult. Det fanns även andra lastplatser längs spåret där bönderna kom och sålde sitt timmer. Vid Kårestadsåns utlopp i Årydsjön vräktes timret ner i vattnet och buntades ihop. (Innan timret buntades fick det troligen föras under bron på vägen mellan Risinge och Furuby. Red. anm.) På en flotte fanns ett vändkors och ett spel. Arbetarna på flottan drog runt vändkorset och med hjälp av ett ankare drogs timret fram över Årydsjön. Ankaret togs upp, roddes fram en bit och timret drogs framåt ytterligare ett stycke. Det var sex lastare och tre lossare som skötte flottningen till Åryd.

Attsjöbanan var ca 1 mil lång och den stakades ut av jägmästare Gebbers, som var född i Tyskland. Arbetsledare vid järnvägsarbetet och vid reparationer var Wilhelm Lundell.

Spårvidden var 600 mm, så kallad brädgårdsräls och byggt med 5 meter långa räler som vägde 7 kg/meter. Slipers tillverkades av kärnved från fur och de var skrädda (tillhuggna för hand med särskild yxa) och oimpregnerade. Sliprarna var utlagda med 30 cm mellanrum.

Två spår var anslutna till en vändskiva bakom lokstallet. Vändskivan var av en enkel modell med klen räls. Spåret gick igenom lokstallet som satt ihop med smedjan och sedan förgrenade sig spåret i en växel till huvudspåret och en till rundgångsspåret. Alla växelklot var rostbruna eller möjligen röda.

Om man behövde blockera spåret någon gång så fanns det en stock efter växeln till huvudspåret som satt fast med en märkla vid sidan av spåret. Man hakade fast stocken när rundspåret skulle fungera som lastspår.

Loket var ett litet fyrkopplat ramtanklok. Det byggdes 1906 av Orenstein & Koppel i Berlin med tillverkningsnummer 2080. Loket levererades till Lysteryds vägskäl draget på en specialbyggd vagn av Hemsets fyra par oxar. Det kom även två hästskjutsar med plank och grus som lades i kanterna på byvägen eftersom den var smal och dålig. För att få loket av vagnen var man tvungen att gräva ner vagnen i marken. Loket sattes på spåret vid Lysteryds vägskäl och kördes därifrån upp till Attsjö. Det första tågsättet med loket "Svalan", som arbetarna kom att kalla henne för, provkördes dagen före julafton 1906 och sattes i bruk vid nyår.

Det fanns ungefär 40 timmertruckar av två olika typer. 32 st var av den äldre modellen och 8 var av den yngre. Den äldre typen hade babbitsfodrade (vitmetall, legering av tenn, antimon och koppar) glidlager och de var större och kraftigare än rullagertruckarna. Man smorde in alla lagren med mineralolja. De

äldre vagnarnas hjulgång vägde 60 kg och ramen ca 200 kg medan de yngre vägde 40 kg och hade en lättare och klenare ram. Alla timmertruckarna hade en rörlig svängel (svängbanke). Hjulbasen på samtliga truckar var 80 cm.

Det fanns också 6 timmertruckar ombyggda till grusvagnar och de rymde 2,5 kubikmeter och hade rullager. Det fanns också en snöplog, där plåtarna var gjorda av stålplåt och fastsatta på en glidlagervagn. Det var tänkt att man skulle bygga en dressin också men det konstaterades att man inte hade råd till detta. På 12 av timmertruckarna fanns det skruvbromsar. Både ekbromsblock och gjutjärnsblock användes. Bromsningen var manuell och det satt folk uppe på vagnarna som bromsade in vid kurvor och om lokföraren gav tecken med hjälp av handen.

Det var många av arbetarna som ville få bromsa den sista vagnen. De var rädda för att någon bromsare skulle somna och då inte bromsa när det behövdes. Då kunde vagnarna skena och då var det bäst att vara på den sista vagnen eftersom man inte kunde skadas av bakomvarande vagnar.

När timmertruckarna, grusvagnarna och snöplogen inte användes stod de i en vagnlada av trä med papptak på. Inne i vagnladan låg 90 meter spår.

Tågsätten bestod av 18 dubbelkopplade timmertruckar. Ett koppel bestod av 2 truckar som lastades med 20-25 stockar (knappt 9 kubikmeter) på svänglar. Lassen stadgades av sidostolpar, s.k. målstakar av grovt järn. Dessa kunde fällas ned efter det att låsbultarna slagits ur. I målstakarnas övre ändar fanns kättingar med björnbindslen fästade. Kättingarna lades över timmerlasten och spändes hårt med björnbindslena. (I nästa nummer av Hemmesjöbygden fortsätter berättelsen om Attsjö järnväg och då presenteras också bilder och en karta över banans sträckning.)

En levande landsbygd

Förutsättningarna för att bedriva lantbruk har fullständigt förändrats under de senaste 50 åren. Idag är det ytterst få människor som kan hämta sin försörjning i jordbruket. Antalet mjölkbönder minskar stadigt. I stället för att betala lantbrukaren för det han producerar handlar det mycket om att fördela bidrag för att hålla landskapet öppet. Hemmesjö socken är inget undantag även om här fortfarande finns några mjölkproducenter. De öppna markerna hotas av igenväxning. Men det finns ljuspunkter.

En av dem som satsar på en levande landsbygd och ett öppet landskap är Inger Gustafsson i Risinge. Genom ekologisk fårskötsel, uppfödning av vallhundar och med hästar av den nordsvenska rasen kan markerna i Risinge få en vettig och naturlig användning. I fårbesättningen på ca 60 får är hälften avsedda för köttproduktion och hälften för skinn- och ullproduktion.

I nästa nummer av Hemmesjöbygden kommer en längre intervju med Inger om arbetet med fåren. Men redan nu, inför vintersäsongen kan det vara på sin plats att berätta vad Inger gör med fårskinnen och ullen. Efter beredning av skinnen på fabrik kommer de tillbaka och förvandlas till värmande och vackra ekologiska produkter. Ullen skickas till spinneri och kommer åter i vackra härvor av otvättad ull lämplig för färgning eller direkt användning.

I ett litet hus på tomten finns en utställning av varor till försäljning. Här finns förutom garner i olika nyanser bl.a. inneskor av skinn, handledsvärmare, virkade små filtar och hela skinn. Här kan man verkligen tala om lokalt producerade varor. Om du är intresserad så hör av dig till Inger Gustafsson på tel. 0470 – 77 20 20.

